

Lausunto

17.10.2025

Asia: VN/20605/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi hyvinvointialueesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta (kohdennettu alijäämän kattamista koskevan määräajan jatkaminen)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esitysluonnoksesta laiksi hyvinvointialueesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi hyvinvointialuelakia sekä säädettäväksi väliaikainen mahdollisuus pidentää alijäämien kattamisaikaa valtiovarainministeriön päätöksellä sekä siirtää investointisuunnitelmien toimitamisen määräaikaa.

Alijäämän kattamisaikataulun väliaikainen pidentäminen

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue suhtautuu myönteisesti ehdotukseen, jonka mukaan valtiovarainministeriö voisi tietysin edellytyksin myöntää lisääaikaa ennen vuotta 2025 kertyneiden alijäämien kattamiseen vuoden 2027 tai 2028 loppuun saakka. Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen näkemyksen mukaan alijäämien kattamisen määräaikaa pitäisi jatkaa vähintään kahdella vuodella ja kannattaa sinällään lakimuutosta ja sen voimaansaattamista mahdollisimman pian.

Hyvinvointialueemme pitää esitystä perusteltuna ja välttämättömänä. Alijäämien kattamisen määräajan joustavoittaminen vähintään kahdeksi vuodeksi luo realistiset edellytykset turvata lakisääteiset sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palvelut Pohjois-Karjalassa. Ilman määräajan jatkoa voimassa olevan lain mukainen velvoite kattaa alijäämä vuoden 2026 loppuun mennessä merkitsisi Pohjois-Karjalassa niin mittavaa sopeutustarvetta, että palveluiden lakisääteinen saatavuus vaarantuisi.

Esityksen mukainen mahdollisuus hakea vuoden tai kahden vuoden jatkoaikaa on alueellemme välttämätön. Määräajan jatkaminen vähintään kahdella vuodella loisi ennakoitavan ja hallitun aikataulun, jossa talouden tasapainottaminen voidaan toteuttaa vaarantamatta perustuslaissa turvattuja sosiaali- ja terveyspalveluja sekä pelastustoimea. Lakimuutoksen myötä alijäämän kattaminen perustuisi edelleen aluevaltuuston hyväksymään suunnitelmaan ja itsehallintoon, ei valtion asettamaan arviointiryhmään. Tämä antaa hyvinvointialueelle tosiasiallisen mahdollisuuden hoitaa tehtävänsä itsehallinnon puitteissa.

Investointisuunnitelmien määräajan siirto

Ehdotuksen mukaan hyvinvointialueiden laskennallinen lainanottovaltuus määritellään jatkossa kokonaan alueiden talousarviotietojen perusteella, jolloin valtioneuvoston päätös lainanottovaltuuksista seuraavalle vuodelle voidaan tehdä jo helmi-maaliskuussa.

Nyt ehdotettu muutos siirtää hyvinvointialueiden investointisuunnitelmien toimittamisen määräaika kalenterivuoden lopusta huhtikuun loppuun tarkoittaa edelleen kahden investointisuunnitelman valmistelua, alustavan ja lopullisen.

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue ehdottaa hyvinvointialueiden investointisuunnitelmien toimittamisen määräajan siirtoa kalenterivuoden lopusta kesäkuun loppuun. Kesäkuun lopussa toimitettava investointisuunnitelma olisi lopullinen. Helmi-maaliskuussa tehtävän lainanottovaltuuspäätöksen jälkeen olisi aikataulullisesti mahdollista valmistella lopullinen investointisuunnitelma kesäkuun loppuun mennessä, joka liitettäisiin syksyllä investointiosana talousarvioon. Näin päästäisiin yhden investointisuunnitelman malliin ja hallinnollinen työ hyvinvointialueilla vähenisi.

Ehdotus siirtää hyvinvointialueiden investointisuunnitelmien toimittamisen määräaika kalenterivuoden lopusta huhtikuun loppuun olisi parannus nykytilanteeseen, mutta ei optimaalinen tilanne. Muutos helpottaa valmistelua, parantaa suunnitelmien tarkkuutta ja yhdenmukaistaa aikatauluja suhteessa muihin hyvinvointialueiden raportointivelvoitteisiin, mutta ei poista kahden investointisuunnitelmaversioiden valmistelua ja poliittista päätöksentekoa hyvinvointialueilla sekä käsittelyä ministeriöissä.

Lainanottovaltuuspäätös tarvitaan hyvinvointialueiden käyttöön helmi-maaliskuun vaihteessa, jotta aikaa jää investointisuunnitelman ja lainanottovaltuuspäätöksen yhteensovittamiselle ja poliittiselle päätöksenteolle, joka kestää noin kuukauden (lautakunta -> aluehallitus -> aluevaltuusto). Mikäli lainanottovaltuuspäätös tulisi tiedoksi hyvinvointialueille vasta maaliskuun lopulla, ei investointisuunnitelman ja lainanottovaltuuden yhteensovittamiselle sekä poliittiselle päätöksenteolle jäisi riittävästi aikaa huhtikuun loppuun mennessä.

Pesonen Mika
Pohjois-Karjalan hyvinvointialue - Siun sote